

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

BAMIDBAR • במדבר

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ג"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Liminal Mekân

Özet

Tora'nın dördüncü kitabının adı birçok dile "Sayılar" şeklinde çevrilmiştir ve bunun bariz bir sebebi vardır, zira bu kitabın merkezi temalarından biridir. Ne de olsa *perşamuz* nüfus sayımıyla açılmaktadır. Hatta kitabın sonuna doğru ikinci bir nüfus sayımı daha vardır. O aşamada Bene Yisrael, Erets Yisrael'e girerken eşliğinde olacaklardır. Yisrael şimdi bile, yaklaşık 600.000 erkekten oluşan bir orduya sahip, oldukça büyük bir ulustur.

Ancak Yahudi geleneğinde kitabımız, Bamidbar ("Çölde") adıyla anıla gelmiştir ve bu da oldukça farklı bir tema anlamına gelmektedir. Anlaşılan o ki, Yisrael'in çöldeki yaşam deneyimi yüksek düzeyde önem taşımaktaydı. Halkın, Tora'nın en devrimci fikirlerinden birini, başka bir deyişle, ideal bir toplumun, Tanrı'nın hükümranlığı altında herkesin eşit saygınlığa sahip olduğu bir toplum olduğu fikrini fiiliyatta tecrübe ettiği yer burasıdır.

Van Gennep, çocukluktan yetişkinliğe geçişte üç aşama tanımlamıştır. İlki "ayrılma", yani geçmişten simgesel bir kopuştur. Üçüncüsü "bütünleşme", yani topluma yeni bir kimlikle tekrar dâhil olmaktır. Bu ikisi arasında, hayati öneme sahip olan "geçiş" aşaması yer alır. Bu aşamada, kişi yeniden kalıba dökülür, yeniden doğar.

Van Gennep, eski ile yeni arasında sahihsiz bir bölge niteliğindeki bu durumu tarif etmek için, Latince "eşik" anlamına gelen **liminal** terimini kullanmıştı. **İşte, çölün Yisrael için simgelediği şey budur: Mısır ile, Yisrael'in "bir Koenler kralığı ve kutsal bir ulus" olarak yeniden doğduğu Vaat Edilmiş Topraklar arasındaki liminal mekân.**

Bu bakış, Şemot kitabındaki ayrıntıları anlamamıza yardımcı olur. Kapı pervazlarının *korban* kanıyla işaretlenmesi (Şemot 12:7) "ayrılık" aşamasının bir parçasıdır. Burada kapı, eski yaşamımızı terk etmemizin simgesidir. Kızıldeniz'in yarılması da simgesel bir "geçiş" hareketidir. Bunun ardından kırk yıllık çölde dolaşma dönemi başlamıştır.

Çöldeki yolculuk, yoğun bir yoldaşlık ve eşitlik dönemiydi. Sosyal hiyerarşiler burada ortadan kalkmıştır. Herkesin eşit olduğu bu ender durum, çöl deneyiminin dönüştürücü gücüne ışık tutmaktadır.

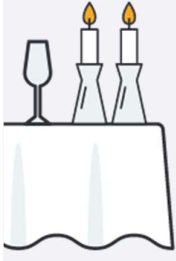
İşte şimdi, *midbar*, yani "çöl"ün, Yisrael'in manevi yaşamındaki anlam ve önemini anlamaya başlıyoruz. Çöl, Bene Yisrael'in, Tanrı'nın onları O'na ve birbirlerine bağlayan doğrudan yakınlığını, daha önce hiç hissetmedikleri bir yoğunlukla deneyimledikleri yerdi.

Ayrıca şimdi, Bamidbar'ın başındaki anlatımın önemini de anlayabiliriz. Bu anlatımda on iki kabile, Mişkan'ın dört yanında üçer sıra halinde, Kutsal Mekân'dan eşit mesafede kamp halindedir. Her kabile farklıdır, ama (özel göreve sahip Leviler haricinde) hepsi eşittir. Aynı yiyeceği, gökten gelen *man* yemekte dirler. Aynı içeceği – bir kaya veya kuyudan gelen suyu – içmektedirler. Çölün hiçbir sahibi yoktur, dolayısıyla hiçbir toprak çekişmesi yoktur. Ekonomik veya toplumsal çatışmaların pek az önemi vardır.

Bamidbar kitabının başında kampla ilgili tüm bu tasvir, eşitliğe yaptığı vurgu açısından, halkın yalnızca, geçmiş (Mısır) geride bırakmış, ama henüz müstakbel istikametlerine (Erets Yisrael) erişmemiş oldukları liminal mekânda deneyimleyebildiği ideal durumlarıyla tam bir uyum içindedir. Henüz, bir toplumu – içinde doğal olarak oluşan tüm eşitsizliklerle birlikte – inşa etmeye başlamış değillerdir. **Şimdi birlikte dirler; cadırları, merkezinde Mişkan'ın bulunduğu mükemmel bir kare oluşturmaktadır.** Bamidbar kitabının dokunaklı yanı, bu '*communitas*' durumunun çok kısa sürmüş olmasında yatar. Kitabın başındaki sakin ve huzurlu atmosfer, çok kısa bir süre içinde üst üste tartışmalarla, ardı ardına isyanlarla, bütün bir neslin Ülke'ye girme fırsatına mal olacak bir dizi aksaklıkla paramparça olacaktır.

Midbar (çöl) sadece bir mekândan ibaret değildi; Mısır'daki kölelikle, daha sonra Erets Yisrael'de ortaya çıkacak olan sosyal eşitsizlikler ortamı arasındaki yolun orta noktasında, bir varoluş durumuydu, bir dayanışma anıydı. Gerçek zaman ve mekânda bir daha asla tam olarak yaşanamayacak bile olsa, hiçbir zaman da unutulmayacak bir idealdi.

Yahudilik, bir zamanlar var olanın, sadece Tanrı'nın sözüne kulak versek tekrar olabileceğini söylercesine, Bereşit kitabının başında sunulan doğal ve Bamidbar kitabının başında sunulan sosyal uyum vizyonunu hiçbir zaman unutmamıştır.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Sizce bir deneyimi "şekillendirici" yapan nedir? Aklınıza bu tür bir deneyim yaşadığınız bir zaman geliyor mu?
2. Geçiş dönemleri sırasında sizin uyguladığınız bazı ritüeller nelerdir?
3. Zorlu dönemlerin olumlu dönüşümlere yol açabileceği fikri size hitap ediyor mu? Evetse neden, hayırsa neden?

Kısaca Peraşa

Sinay Çölü'nde, Tanrı, Moşe'ye Yisrael'in on iki kabilesinin ayrı ayrı sayılacağı bir nüfus sayımı yapması talimatı verir. Sayım sonucunda askeri hizmete uygun, yani 20 ile 60 yaşları arasında olan 603.550 erkek olduğu tespit edilir.

Levi kabilesi, bir aylık bebeklerden başlayarak sayılır ve toplamda 22.300 kişilik nüfus belirlenir. Levi kabilesi, Mişkan hizmetine uygunluklarını kaybetmiş olan *behor*ların (ilk doğanlar) yerini alacaktır. Her bir Levi, bir *behor*un yerine geçecektir; ancak fazladan 273 *behor*vardır. Bu *behor*ların yerini alacak Levi olmadığından, Mişkan hizmetinden muaf olmak için her biri 5 *şekel*lik bir muafiyet bedeli öder.

Bene Yisrael kamplarını taşıdıkları zaman Leviler Mişkan'ı sökecek, taşıyacak ve yeni kamp yerinde tekrar kuracaklardır. Keat ailesi mensupları Mişkan'ın özel eşyalarının taşınmasından sorumlu olacak ve Mişkan'ın güneyinde kamp kuracaklardır. Gereşon ailesi mensupları Mişkan'ın kumaş elemanlarının taşınmasından sorumlu olacak ve batı tarafında kamp kuracaklardır. Merari ailesi mensupları ise Mişkan'ın duvar ve direk elemanlarının taşınmasından sorumlu olacak ve kuzey tarafında kamp kuracaklardır.

Peraşamız kampın genel yerleşimini de tarif etmektedir. Moşe, Aaron ve Aaron'un oğulları, Mişkan'ın doğu tarafında kamp kuracaklardır. Yukarıda üç ailesinin kamp yerlerinin tarif edildiği Levilerin kamp bölgesinin dışında, on iki kabile Mişkan'ın dört yanında üçerli gruplar halinde yerleşeceklerdir: Yeuda, Yisahar ve Zevulun doğuda, Reuven, Şimon ve Gad güneyde; Efrayim, Menşe ve Binyamin batıda; ve Dan, Aşer ve Naftali de kuzeyde kamp kuracaktır. Bu yerleşim düzeni sonraki tüm yolculuklarda da korunacaktır.

Peraşadan Sımlar

Moşe: Yol göstericimiz Moşe Rabenu, vakit geçirmeden sayıyor kabileleri.

Aaron: Alevi yakıyor saf ve gerçek inançla, rehberlik ediyor Koenlere yaptıkları her şeyde, kutsal uygulamalarla.

Leviler: Kutsal eşyaları taşıyorlar, engin çöl boyunca; Mişkan'ın bekçileri, Tanrı'nın kılavuzluğuyla.

Şevatim (Kabileler): Kabileler kamp halinde, düzenli kurulmuş ve belirgin; her *şevet* eşit, kendi sancağı ve onuruyla.

Peraşadan Pratiğe

Bamidbar *peraşası*nda öğretilen dersler bize, cemaatlerimiz içinde bir birlik ve eşitlik duygusu geliştirmek için esin kaynağı olabilir. Farklı geçmişlere, farklı ilgi alanlarına sahip, farklı şeyleri seven ve sevmeyen insanların bir araya gelebilecekleri ve ortak bir amaç ve aidiyet duygusunu deneyimleyebilecekleri mekânlar yaratmak için çabalayabiliriz.

Bunu başarmanın en iyi yolu nedir? Birbirimize açık uçlu sorular sormak için biraz vakit ayırmak. Etrafımızdaki insanları daha iyi tanımak ve onların sağlayabileceği her türlü katkıyı takdir etmek, cemaatinizde dönüşüm yaratmanın pratik bir yoludur.

Bunun yanında, kendi zorluk ve sınavlarımızla ve hayatımızda meydana gelen kayda değer değişikliklerle yüzleşirken de Bene Yisrael'in çöl yolculuğundan ilham alabiliriz. Cemaati ve etrafımızdaki insanları takviye etmekle, zorlu zamanları birlikte aşabilir ve sıkıntılı durumların içinden hem Yahudiliğe hem de birbirimize daha bağlı, daha güçlü halde çıkabiliriz.

- Cemaatinizde birlik ve eşitliği ilerletmek için hangi adımları atabilirsiniz?

Peraşayla Oyun

Haydi “*Sancağımız Yüksekte Dalgalansın*” oynayalım.

Her *şevefın*, üzerinde kendi kabile ambleminin bulunduğu kendisine has bir sancağı vardı. Öyleyse gelin aynısını biz de kendi ailemiz için birlikte yaratalım! Sancağımızın nasıl olması gerektiği konusunda fikir alışverişinde bulunmak üzere bir araya gelin. Her aile ferdi, aileyi temsil eden simgeler, renkler ve şekiller hakkında kendi görüşünü paylaşabilir. Bu, içi şakalarla dolu gülünç bir sancak olabilir veya sancağımızın, aile değerlerinizi ve ilkelerinizi temsil edecek şekilde olmasına karar verebilirsiniz. Tercihiniz ne olursa olsun, benzersiz olacağına şüphe yok!

Peraşadan Bilmece

Soru: Her bir kabilenin, sancağıyla aynı renge sahip olan başka neyi vardı?

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Felsefe

Rabi Sacks, Yahudi geleneğinde Bamidbar, yani “çölde” diye adlandırılan kitabımızın daha derindeki anlamını keşfe çıkmaktadır. Bu kitap diğer dillere çevrilirken “Sayılar” başlığı tercih edilmiştir. Bu başlık Bene Yisrael'in nüfusuna ve demografik bilgilerine odaklanmaktayken, Bamidbar ismi, bir dönüşüm ve manevi gelişim temasını yansıtır. Rabi Sacks, çöl deneyiminin Bene Yisrael için nasıl da yolculuğun hayati öneme sahip bir parçasını teşkil ettiğini açıklamaktadır. Ulusun tarihinin bu aşamasında öne çıkan nokta, bir cemaat, birlik ve beraberlik duygusudur.

Çöl, uygarlığın olmadığı ve Bene Yisrael'in, köleler olarak eski kimliklerinden sıyrılıp, birlik halindeki kutsal bir ulus olarak yeni kimliklerine bürünmelerine olanak sağlayan bir yerdi. Tanrı'ya yakınlığın öne çıktığı bu dönem, temelde, Yisrael'in manevi yolculuğuydu. Tanrı'nın hükümrانlığı altında uyumlu bir toplum hedefine ulaşma olasılığını ortaya koymaktaydı. Bu çağlar -üstü mesajı bugün de cemaatlerimizde dikkate almak hayati önem taşımaktadır.

Peraşa Anlatısı

Eğer Su Bile Bir Kayayı Değiştirebiliyorsa...

Uzun zaman önce, Akiva adında bir adam yaşardı. Çobanlık yapıyordu ve yaptığı işte çok iyiydi, ama hiçbir şekilde yapamadığı bazı şeyler de vardı. Örneğin, Akiva okuma-yazma bilmiyordu. Tek kelime bile. Sonra, sıradan bir günde, koyunlarını gütmekteyken, bir kayanın üzerine düşmekte olan su damlaları Akiva'nın dikkatini çekti. Su damlaları yavaşça, ama sürekli düşüyordu ve düştükleri yerde derin bir çukur açmıştı.

O anda Akiva'nın aklında bir düşünce beliriverdi. "Eğer su bile bir kayayı değiştirebiliyorsa, o zaman ben de değişebilirim!" Aklına bu düşünce geldiğinde Akiva kırk yaşındaydı ve bu onu, hayatını değiştiren bir karar vermeye itti.

Eşi Rahel'in de teşvikiyle, Akiva okula başlamaya karar verdi, çünkü öğrenmek istiyordu. Ve daha fazla, daha da fazla öğrenmek!

Sıfırdan başlayan Akiva, en küçük çocuklarla birlikte okula gitmeye başladı. Hatta bu çocuklardan biri de kendi oğluydu! İnanılmaz bir gayretle çalıştı. Sonra yavaş, ama emin adımlarla gelişti ve Akiva çok bilgili biri haline geldi. Ardından bir öğretmen ve bir haham oldu. Binlerce öğrenci yetiştirdi ve insanın yalnızca gelişme değil, değişme kapasitesinin de yaşayan bir kanıtı haline geldi!

Bugün Rabi Akiva, ezelden beri yaşamış en büyük Yahudi öğretmenlerden biri olarak tanınır. Bu hikâye birçok yönden Bene Yisrael'in çöldeki yolculuğuna benzemektedir. Akiva, okula kırk yaşında başlamıştı ve Bene Yisrael de hayata Mısır'da birer köle olarak başlamışlardı. Dolayısıyla hepsi oldukça düşük bir noktadan yola çıkmıştır. Ama sebat ve toplum desteği sayesinde inanılmaz şeyler başarabilmişlerdir. Rabi Akiva'nın hikâyesi, Yahudilikteki, nereden başlamış olursak olalım, kararlılıkla ve aile ve dostlarımızın yardımıyla çok büyük başarılarla imza atabileceğimiz fikrinin harika bir örneğidir.

Peraşadan Düşünceler

Kritik bir yolculuk sırasında grup içindeki birlik ve beraberliği nasıl korurdunuz? Bu yolculuğun başarısının grubun geleceği için elzem olduğunun bilinciyle, herkesin kendisine değer verildiğini hissetmesini temin etmek üzere anlaşmazlıkları nasıl çözüme ulaştırdınız?

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

Cevap: Her kabilenin sancağı için seçilen renk, o kabilenin Koen Gadol'un göğüslüğünde yer alan değerli taşının rengiyle aynıydı (bkz. Raşi'nin Bamidbar 2:2 açıklamaları).

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.